

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE – 2019. AASTA OLUKORRAARUANNE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE RIKKUMISE KOHTA

Miks on intellektuaalomandiõigused olulised, intellektuaalomandiõiguste rikkumine ning võitlus võltsimise ja piraatluse vastu

Aruandesse on koondatud järeldused uuringutest, mida Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO) on teinud viimastel aastatel intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskuse kaudu intellektuaalomandiõiguste rikkumise mahu, ulatuse ja majandustagajärgede kohta Euroopa Liidus. Kirjeldatakse ja arutatakse tõendeid, milline on intellektuaalomandiõiguste majandusväärtus Euroopa Liidu majanduses, mis ulatuses seda väärtust kasutatakse, mis rikkumismehhanismidega seda väärtust hõivatakse ja mis meetmeid võetakse nende probleemide lahendamiseks.

EUIPO leidis koos Euroopa Patendiametiga (EPO) tehtud uuringus, et intellektuaalomandiõigusmahukate valdkondade kogupanus Euroopa Liidu majandusse on ligikaudu 42% SKTst (5,7 triljonit eurot) ja 28% tööhõivest (lisaks 10% kaudse mõju kaudu tööhõivele intellektuaalomandiõigusi vähe kasutavates sektorites). Need sektorid annavad ka ligikaudu 96 miljardi euro suuruse ülejäägi kaubavahetuses muu maailmaga ja neis makstakse töötajatele 46% suuremat töötasu kui muudes sektorites.

Intellektuaalomandiõiguste suure väärtuse tõttu on nende õiguste rikkumine tulus kuritegevus, mis tekitab õiguste omanikele ja üldiselt majandusele olulist kulu.

EUIPO ja OECD 2019. aasta uuringu kohaselt võis intellektuaalomandiõiguste rikkumine rahvusvahelises kaubanduses 2016. aastal hinnanguliselt ulatuda kuni 3,3% maailmakaubandusest. Võltskaubad moodustavad Euroopa Liidu impordist kuni 6,8% ehk 121 miljardit eurot aastas. Mõlemad arvud on oluliselt suuremad kui mõlema organisatsiooni 2016. aastal avaldatud uuringu tulemused, mis tähendab, et viimaste aastatega on probleem süvenenud.

EUIPO on sektoriuuringute sarjas hinnanud võltsimise tulemusel kaotatud müügimahtu 11 sektoris (vahetult analüüsitud sektorid ja nende tarneahelad). Aastatel 2012–2016 oli kahjum üle 92 miljardi euro aastas.

Suur väärtus, leebed karistused ja suur tasuvus ajendavad kuritegelikke rühmitusi tegelema võltsimisega. Selliste rühmituste tegutsemisviisid muutuvad üha keerukamaks, sest tehnika ja levituskanalid arenevad koos võltsitava tootevaliku laienemisega.

Võltsijad kasutavad oma ärimudelites toodete turustamiseks ja ebaseadusliku digitaalsisu levitamise ja tarbimise edendamiseks märkimisväärses ulatuses interneti. Veebilehed, kus müüakse võltskaupu, saavad kasu täiendavalt reklaamituludelt, mida genereerivad suure riskiga pakkumised (täiskasvanuteemad, mängurlus, kahjurvara) ning – paradoksaalselt – õiguspärased tootemargid, mis kannatavad selliste veebilehtede pakkumiste tõttu kahekordselt (tootemargi kahjustamine ja majutava veebilehe usaldusväärsuse tagamine).

Peale võltsitud kaupade pakkumise ja piraatsisu analüüsimise on EUIPO uurinud ka nõudlust, täpsemalt Euroopa Liidu kodanike suhtumist intellektuaalomandiõigustesse ja ebaseadusliku tarbimise valmidust. Tarbijaid ajendavad võltsitud kaupade ostma muu hulgas väiksem hind, kerge kättesaadavus ja selliste ostude vähene sotsiaalne hukkamõist.

Sellistele suundumustele reageerimiseks võtab ja toetab EUIPO koos avaliku ja erasektori partneritega mitmeid meetmeid nende probleemide lahendamiseks. Meetmete seas on teabe pakkumine õiguste omanikele muutuva rikkumisvaldkonna kohta, koostöö Europoliga ulatuslikumaks reageerimiseks intellektuaalomandiga seotud kuritegevusele (sealhulgas Europoli intellektuaalomandiga seotud kuritegevuse vastase eriuksuse rahastamises osalemine), Euroopa Komisjoni tegevuse toetamine võltsitud kaupade kolmandatest riikidest pakkumise probleemi lahendamiseks ning kodanike teavitamist seaduslikult juurdepääsetava digisisu kättesaadavusest ja võltsitud kaupade ostmise või ebaseadusliku sisu kasutamise sotsiaalsest mõjust.

